

ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ МІКРОІСТОРИЧНОГО НАПРЯМУ В НІМЕЧЧИНІ

У 2010 році нарешті було перекладено на російську мову програмну книгу Альфа Людтке «Історія повсякденності в Німеччині. Нові підходи до вивчення праці, війни і влади». Доволі в незвичному контексті викладено основні елементи теорії повсякденності німецької школи мікроісторії, засновником якої був Альф Людтке. Серед низки найбільш відомих і прийнятих науковою спільнотою термінів, які, зі сторінок його праць, влилися в науковий дискурс, стали: *Alltagsgeschichte*, *Eigensinn*, резистентність. У сучасній німецькій історіографії ці терміни дуже часто, якщо не завжди, ідентифікуються з мікроісторичним напрямом історичних досліджень.

Розуміючи, що предмет досліджень досить віддалений від наукових інтересів автора, який й не претендує на те, щоб бути експертним в цьому питанні, все ж чому б і не сформувані своє власне уявлення про те, як інтерпретує історію повсякденності один із його засновників? Крім того, дуже цікаво, як Альф Людтке застосовує дослідницькі прийоми *Alltagsgeschichte* на практиці – під час виконання конкретних історичних завдань. До того ж більшість прихильників цього наукового напрямку поза межами німецькомовного сегменту міжнародного наукового простору зазначає, що в його роботах відчувається серйозна методологічна підготовка, й одночасно присутня ґрунтовна джерелознавча робота з документами.

За вибором самого А.Людтке, проблематика *Alltagsgeschichte* (дослівно – історія всіх днів) охоплює три стрижневі теми повсякденності: це – робітнича історія, історія війн і військової служби; на кінець, це історія провладних практик і символів в переплетінні з повсякденним життям пересічних людей [1]. Важливо відмітити, що при виборі і підготовці текстів автор орієнтувався саме на читачів з країн колишнього Радянського Союзу. Реконструкція повсякденних поведінкових практик проводиться на регіональному рівні й з широким застосуванням методу усної історії.

Представниками німецької школи мікроісторії дуже різнобічно й багатозначно інтерпретується поняття *Eigensinn* (гідність, впертість, самовпевненість), відтінки й штрихи до літературно нейтрального перекладу набувають залежно від історичної події, обставини або позитивний, або негативне емоційне забарвлення.

Щодо резистентного підходу, то дуже важливо усвідомити ту істину, що саме смисловий діапазон цього підходу уможлилював розуміння протидії політичному режиму: від «вибіркового незадоволення» до спротиву – протидії, що більш промовисто відображали відтінки цього поняття в діяльності регіональних робітничих спільнот і в рівні їхньої резистентності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Людтке А. История повседневности в Германии. новые подходы к изучению труда, войны и власти / Под общ. ред. Журавлева С.В.; Пер. с англ. и нем. – М.: РОССПЭН; Герман. ист. ин-т в Москве, 2010. – 271 с.

Юлія КУЗЬМЕНКО
(Херсон, Україна)
Наталія ТЕРЕНТЬЄВА
(Чернігів, Україна)

УНІВЕРСАЛЬНИЙ ДИЗАЙН В СУЧАСНОМУ ОСВІТЬОМУ ПРОСТОРІ УКРАЇНИ: ЗАКОНОДАВЧИЙ ПРОСТІР

В Україні на сьогодні серед сучасних актуальних проблем удосконалення освітньої системи є питання врахування принципів універсального дизайну під час проектування архітектурної

доступності освітніх закладів і їхньої матеріально-технічної бази, створення безпечного навчального середовища. Це питання є найбільш не вирішеним серед усіх, оскільки вимагає значних матеріальних капіталовкладень. Саме тому ці зміни набули такого незначного практичного впровадження в нашій країні.

Разом з тим, у світлі прийняття Закону України «Про освіту» (2017 р.), універсальний дизайн знов привертає до себе посилену увагу: «розумне пристосування – запровадження, якщо це потрібно в конкретному випадку, необхідних модифікацій і адаптацій з метою забезпечення реалізації особами з особливими освітніми потребами конституційного права на освіту нарівні з іншими особами» [1]. По суті закон вимагає створити універсальне навчальне середовище для всіх верств населення.

Питання універсального дизайну порушено у дослідженнях І.Виртосу, Н.Волошиної, Т.Печончик та ін. Зокрема В.Азіна, Л.Байда, М.Ворон, Я.Грибальський, О.Красюкова-Еннс, Н.Софій висвітлюють у своїх роботах як універсальний дизайн може бути застосований в освіті.

Мета статті висвітлити нормативно-правове поле впровадження вимог щодо дотримання універсального дизайну в освітньому середовищі України.

Одним із важливих у сфері освіти в контексті вирішення архітектурної доступності є Закон України «Про освіту». Документ так трактує поняття універсального дизайну у освітній сфері «дизайн предметів, навколишнього середовища, освітніх програм та послуг, що забезпечує їх максимальну придатність для використання всіма особами без необхідної адаптації чи спеціального дизайну» [1]. У ньому визначено, що «Особам з особливими освітніми потребами освіта надається нарівні з іншими особами, у тому числі шляхом створення належного фінансового, кадрового, матеріально-технічного забезпечення та забезпечення розумного пристосування, що враховує індивідуальні потреби таких осіб, визначені в індивідуальній програмі розвитку» [1]. Цілком логічно, що універсальний дизайн створює умови комфортного і безпечного навчального середовища для усіх учасників освітнього процесу (здобувачів освіти, в тому числі й з особливими освітніми потребами, навчально-педагогічного та обслуговуючого персоналу, батьків та гостей закладу освіти) без додаткової адаптації чи спеціальних дизайнерських розробок.

Серед засад державної політики у сфері освіти та принципів освітньої діяльності, що визначені у статті 6 цього закону з 2017 року правовласною є й така: «забезпечення універсального дизайну та розумного пристосування» [1]. У статті 20 у світлі інклюзивного навчання Законом також висунуто ряд вимог до органів державної влади та органів місцевого самоврядування в цьому контексті: «Будівлі, споруди і приміщення закладів освіти повинні відповідати вимогам доступності згідно з державними будівельними нормами і стандартами... Проектування, будівництво та реконструкція будівель, споруд, приміщень закладів освіти здійснюються з урахуванням принципів універсального дизайну та/або розумного пристосування» [1]. Закон також вносить до обов'язків засновника закладу освіти вимогу: «забезпечити відповідно до законодавства створення в закладі освіти безперешкодного середовища для учасників освітнього процесу, зокрема для осіб з особливими освітніми потребами» [1]. Виконання окреслених вимог можливе лише за умови дотримання семи принципів універсального дизайну. Як констатують І.Виртосу та Т.Печончик «Завдяки семи принципам Універсального дизайну речі, простір, послуги, взаємодія між людьми стають зручними, безпечними, доступними: 1. Рівність та доступність використання. 2. Гнучкість використання. 3. Простота й інтуїтивність використання. 4. Доступно викладена інформація. 5. Терпимість до помилок. 6. Малі фізичні зусилля. 7. Наявність необхідного розміру, місця, простору» [2, 5].

Отже, впровадження принципів універсального дизайну у освітню сферу, означає не лише пристосувати умови для отримання освіти осіб з особливими освітніми потребами або вирішити

питання архітектурної доступності, ця філософія набагато глибша: навчальний простір повинен бути комфортний і зручний для усіх.

Враховувати принципи універсального дизайну при проектуванні, будівництві та реконструкції зобов'язують й інші нормативно-правові документи українського законодавства. Проте варто зауважити, що в основному вони пов'язані із забезпеченням архітектурної доступності відносно потреб людей з особливими потребами.

Зокрема, в указах президента України, «Про першочергові заходи щодо створення сприятливих умов життєдіяльності осіб з обмеженими фізичними можливостями» (2005 р.), «Про додаткові невідкладні заходи щодо створення сприятливих умов для життєдіяльності осіб з обмеженими фізичними можливостями» (2007 р.), «Про першочергові заходи щодо поліпшення становища осіб з вадами зору» (2009 р.), «Про заходи щодо розв'язання актуальних проблем осіб з обмеженими фізичними можливостями» (2011 р.) перед Міністерством освіти і науки України ставилися завдання відносно забезпечення освітніх потреб дітей та молоді з особливими освітніми потребами: удосконалити навчально-матеріальну базу освітніх закладів усіх рівнів; пристосувати гуртожитки та загальноосвітні навчальні заклади до потреб дітей з інвалідністю; здійснити підготовку педагогічних кадрів для впровадження інклюзивного навчання в усі ланки системи освіти.

Разом з тим, варто зауважити, що універсальний дизайн не обмежується рамками архітектурної доступності освітніх будівель, а повинен охоплювати всі структурні елементи освітнього процесу, зокрема начальні та робочі плани, програми, технології навчання, оцінювання та ін.

Отже, в Україні створено відповідне нормативно-правове поле, що дає підстави для активної реалізації інклюзивної освіти в сучасних освітніх закладах усіх рівнів. Проте, на жаль, за відсутністю фінансових інвестицій, як з боку держави та і приватного сектору економіки, питання архітектурної доступності сучасного освітнього середовища для задоволення освітніх потреб людей з особливими освітніми потребами є слабо вирішеним.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про освіту» 2017 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення 26.04.2018).
2. Виртосу І., Печончик Т. Універсальний дизайн: практичні поради для кожного. – 39 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ud.org.ua (дата звернення 26.04.2018).

Інна КУЦЕНКО
(Київ, Україна)

ХАРАКТЕРИСТИКА МОЖЛИВОСТЕЙ ОПАНУВАННЯ ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ

Дошкільний вік – це особливий період розвитку особистості, під час якого відбувається становлення та розвиток усіх психічних процесів, які в свою чергу прямо впливають на як на фізіологічні, так і на розумові здібності дитини. Даний вік вивчений та описаний багатьма психологами педагогами, лінгвістами та іншими науковцями, які різносторонньо підходять до опису даної галузі знань та значення дошкільного віку у подальшому житті людини.

Навчання та виховання виступають в цілісній системі, яка розвивається на засаді психолого-педагогічних умов та дитячих можливостей. Тому для розгляду теми навчання дітей, однією з найперших умов є розгляд та вивчення психолого-педагогічних передумов навчання. Навчання на засадах інноваційних технологій дає можливість використовувати психолого-фізіологічні передумови для отримання кращих показників розвитку мисленнєвих та комунікативних можливостей дітей.